

บทที่ ๓

วิธีดำเนินงานวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง การเปิดรับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ของสตรีในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น เป็นการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Method) โดยการสำรวจภาคสนาม (Field Survey) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในบทนี้จะได้เสนอวิธีดำเนินการวิจัยในแง่ของการ เลือกตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การทดลองแบบสอบถาม วิธีเก็บและรวบรวมข้อมูล ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล โดยจะเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

การเลือกตัวอย่าง

ประชากรในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่นมีจำนวนทั้งสิ้น ๕๔,๐๑๙ คน เป็นชาย ๔๔,๘๘๑ คน เป็นหญิง ๔๕,๑๓๘ คน จำนวนครอบครัว ๑๖,๔๑๖ ครอบครัว^๑ จำนวนบ้าน ๑๗,๗๓๖ หลัง (สถิติเมื่อ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๓)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ สตรีที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่นที่สมรสแล้ว มีอายุอยู่ระหว่าง ๑๕-๔๕ ปี ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาให้มีขนาด $10,000 : 100$ ^๒ ของประชากรที่ใช้ในการศึกษา จากจำนวนครัวเรือนตัวอย่างได้จำนวน ๒๐๐ ตัวอย่าง

^๑ เทศบาลเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น, แผนพัฒนาเทศบาลเมืองขอนแก่น ประจำปี ๒๕๒๔, (ขอนแก่น: เทศบาลเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น), หน้า ๑๔

^๒ Fred M. Kerlinger, Foundations of Behavioral Research, Holt, Rhinehart and Winston, Inc., 1944, p. 394.

การเลือกตัวอย่าง ได้ใช้วิธีการแบบผสม (Multi-Stage Procedure) โดยการแบ่งพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่นออกเป็นหน่วยย่อย ๆ (cluster) ออกเป็น ๒๐ เขต ๆ ละเท่า ๆ กัน กระจายออกไปทั่วทั้งเขตเทศบาล และเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อสัมภาษณ์เขตละ ๑๐ ครัวเรือน โดยวิธีการเลือกแบบธรรมดา คือ Simple Random Sampling โดยวิธีการสัมภาษณ์ประชากรตัวอย่างบ้านเรือนบ้าน ครัวเรือนละ ๑ คน ได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น ๒๐๐ ครัวเรือน ทั้งนี้ เพื่อให้ทุกคนในสังคมนั้นมีโอกาสที่จะได้รับเลือกให้มาเป็นตัวอย่างได้เท่า ๆ กัน อันจะทำให้ได้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เราจะศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างตรงกับสภาพความเป็นจริงของสังคม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งศึกษาการสร้างแบบสอบถามอย่างละเอียดด้วย แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ มีทั้งแบบสอบถามชนิดแบบปลายเปิดและแบบปลายปิด แบ่งออกเป็น ๔ ตอน

ตอนที่ ๑ จำนวน ๘ ข้อ ถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ จำนวน ๑๒ ข้อ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารโดยทั่วไป จำนวน ๘ ข้อ ความถี่ในการเปิดรับข่าวสาร ๔ ข้อ

ตอนที่ ๓ จำนวน ๔ ข้อ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้และแหล่งที่มาของความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัว

ตอนที่ ๔ จำนวน ๔ ข้อ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความถี่ในการรับรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และ

ตอนที่ ๕ จำนวน ๗ ข้อ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของสตรีต่อการวางแผนครอบครัวหรือการคุมกำเนิด

แบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยได้นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมงานวิจัยตรวจและแก้ไขเพิ่มเติมจนเป็นที่พอใจ และในวันที่ ๑๖-๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ จึงได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับสตรีที่สมรสแล้ว และมีอายุระหว่าง ๑๕-๔๔ ปี ในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา ซึ่งอยู่นอกกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา จำนวน ๓๕ ชุด แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

การทดลองแบบสอบถาม

วัตถุประสงค์ของการทดลองแบบสอบถาม ก็เพื่อดูว่า ภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม ผู้ตอบมีความเข้าใจถูกต้องตรงกับความหมายที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้หรือไม่ มีอุปสรรคในการตอบประการใดบ้าง แล้วนำผลของการทดลองมาแก้ไขปรับปรุงเป็นแบบสอบถามฉบับจริงต่อไป

วิธีเก็บและรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูลนี้ ได้ทำโดยวิธีการสัมภาษณ์สตรีที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ คืออายุระหว่าง ๑๕-๔๔ ปี และยังคงอยู่กับสามี โดยพนักงานสัมภาษณ์จะทำการสัมภาษณ์สตรีที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์บ้านเว้นบ้าน จนกว่าจะได้ครบตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนดไว้ในหน่วยย่อย (cluster) การสัมภาษณ์ได้สัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม (ดังปรากฏในภาคผนวก ค.) ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการวัดพฤติกรรม การเปิดรับสื่อมวลชน เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของสตรีในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น

ภายหลังที่ได้แก้ไขแบบสอบถามเสร็จแล้ว ได้ออกทำการสัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๔-๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๔ พนักงานผู้ทำการสัมภาษณ์คือ นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น

การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของสตรีที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่นที่สมรสแล้ว มีอายุอยู่ระหว่าง ๑๕-๔๔ ปี จากจำนวนครอบครัว ๑๖,๔๑๖ ครอบครัว โดยสัมภาษณ์สตรีตัวอย่างครอบครัวละ ๑ คน ถ้ากรณีบ้านใดมีสตรีที่มีลักษณะดังกล่าวมากกว่า ๑ คน ให้ผู้สัมภาษณ์ตัดสินใจเลือกเอาสตรีคนที่มีลำดับความสำคัญในครัวเรือนมากกว่า เป็นสตรีตัวอย่าง

วิธีการสัมภาษณ์

เนื่องจากการเก็บข้อมูล เป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการวิจัย จึงจำเป็นต้องมีวิธีการและระเบียบต่าง ๆ ที่ควรปฏิบัติ เพื่อให้การเก็บข้อมูลนั้นเป็นไปอย่างมีระบบ ดังนั้น ผู้วิจัยได้เตรียมวิธีการต่าง ๆ ทั้งก่อน และในขณะที่ปฏิบัติการเก็บข้อมูลในสนามไว้ดังนี้

๑. ผู้วิจัยทำการสำรวจสถานที่ก่อนจะเข้าไปเก็บข้อมูล เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น เมื่อเข้าไปทำการสัมภาษณ์จริง ๆ
๒. ผู้วิจัยได้ติดต่อและขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองขอนแก่น เพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปโดยสะดวก
๓. ก่อนจะทำการสัมภาษณ์ ได้แนะนำผู้ช่วยสัมภาษณ์ทุกคนให้เข้าใจถึงแบบสอบถาม จุดมุ่งหมาย และให้ดูมือประกอบด้วย ได้มีการฝึกหัดสัมภาษณ์สำหรับผู้ช่วยสัมภาษณ์ทุกคน ก่อนที่จะไปเก็บข้อมูลจริง ๆ โดยให้ผู้ช่วยสัมภาษณ์แต่ละคนสลับเปลี่ยนกันเป็นผู้สัมภาษณ์ เพื่อให้ทุกคนเข้าใจและคุ้นเคยกับคำถามในแบบสอบถาม และเพื่อให้เกิดทักษะ เมื่อเวลาไปทำการสัมภาษณ์จริง ๆ

๔. ผู้วิจัยให้เวลาแก่ผู้ช่วยสัมภาษณ์ทุกคนในการเก็บข้อมูล ไม่ต้องรีบเร่งสัมภาษณ์ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้คำตอบจากผู้ถูกสัมภาษณ์ครบถ้วน

๕. เมื่อสัมภาษณ์ผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละรายเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ช่วยสัมภาษณ์ต้องตรวจดูในแบบสอบถามว่า ได้ถามคำถามทุกคำถามครบถ้วนแล้วหรือยัง ก่อนที่จะปิดการสัมภาษณ์

๖. ผู้ช่วยสัมภาษณ์จะต้องช่วยสกัดกันอิทธิพลข้างเคียงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ เช่น มีผู้อื่นที่ใกล้ชิดกับผู้ถูกสัมภาษณ์เข้ามานั่งฟัง และพยายามแนะนำคำตอบให้แก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้ช่วยสัมภาษณ์จะต้องพยายามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบคำถามต่าง ๆ ด้วยตนเอง

๗. ภายหลังจากสัมภาษณ์ได้ครึ่งวัน ก็ได้นัดประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแบบสอบถาม และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยผู้วิจัยตรวจแบบสอบถามที่ผู้ช่วยสัมภาษณ์เก็บข้อมูลมาแล้วทุกฉบับด้วยตนเอง ก่อนที่จะจ่ายแบบสอบถามในชุดอื่น ๆ ต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์มากที่สุด

เวลาที่ใช้สัมภาษณ์ครอบครัวหนึ่ง ๆ ประมาณ ๒๐ นาที ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือดี มีบางครอบครัวเท่านั้นที่ทำการค้า จึงไม่สู้จะให้ความสนใจในการตอบแบบสอบถามมากนัก

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) หมายถึง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ	หมายถึง	- รายได้
		- อาชีพ
ปัจจัยทางด้านสังคม	หมายถึง	- อายุ
		- ระดับการศึกษา

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) หมายถึงพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อมวลชน

พฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อมวลชน หมายถึง การอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังวิทยุ การดูโทรทัศน์ การอ่านนิตยสาร โดยวัดความถี่ (Frequency) และ/หรือช่วงเวลาของพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนแต่ละประเภท

การเปิดรับสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ ศึกษาถึงความบ่อยครั้งในการอ่านหนังสือพิมพ์

การเปิดรับสื่อมวลชนประเภทวิทยุ ศึกษาถึงช่วงเวลาในการฟังวิทยุ และความบ่อยครั้งในการฟังวิทยุ

การเปิดรับสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ ศึกษาถึงความบ่อยครั้งในการดูโทรทัศน์

การเปิดรับสื่อมวลชนประเภทนิตยสาร ศึกษาถึงความบ่อยครั้งในการอ่านนิตยสาร

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบอย่างจริงจัง และตรงกับสภาพที่เป็นจริงของผู้ตอบแต่ละบุคคล

๒. การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของสตรีที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่นที่สมรสแล้ว มีอายุอยู่ระหว่าง ๑๕-๔๕ ปี จากจำนวนครอบครัว ๑๖,๔๑๖ ครอบครัว โดยเลือกตัวอย่างเพื่อการศึกษา ๒๐๐ ราย

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในสนามแล้ว ได้นำมาทำการประมวลผลข้อมูล โดยการกำหนดรหัสและลงรหัสในแบบฟอร์ม จากนั้นจึงนำไปเจาะบัตร I.B.M. ตามรหัสที่กำหนดไว้ เมื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้ว นำบัตร I.B.M. ดังกล่าว เข้าเครื่องนับแยกบัตร เพื่อนับจำนวน และนำผลที่ได้มาเสนอในรูปแบบของตารางอัตราส่วนร้อย และใช้วิธีวิเคราะห์ด้วยเครื่องคำนวณไฟฟ้า ตลอดจนจะได้ทำการตรวจสอบวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การทดสอบทางสถิติ ด้วยค่าไคสแควร์ (Chi-Square Test) ทาความแตกต่างของตัวแปร ในระดับความเชื่อมั่นที่ ๐.๐๕ เพื่อให้ข้อสรุปที่ได้มีความน่าเชื่อถือได้

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS (Statistical Package for the Social Science) จากสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย